

فاعلية برنامج مبني على تسلسل الصور في القصص  
المصورة في تنمية التفكير الاستنتاجي للأطفال في مرحلة  
ما قبل المدرسة في مديرية التعليم الخاص في عمان

إعداد

د/ نيفين محمد أبو زيد  
أ/ ملك كمال محمد السعودي

فاعلية برنامج مبني على تسلسل الصور في القصص المصورة في تنمية التفكير  
الاستنتاجي للأطفال في مرحلة ما قبل المدرسة في مديرية التعليم الخاص في عمان

---

**فاعلية برنامج مبني على تسلسل الصور في القصص المصورة  
 في تنمية التفكير الاستنتاجي للأطفال في مرحلة ما قبل المدرسة  
 في مديرية التعليم الخاص في عمان**

**د/ نيفين محمد أبو زيد وأ/ ملك كمال محمد السعودي**

**الملخص:**

تهدف الدراسة إلى التعرف على فاعلية برنامج مبني على تسلسل الصور في القصص المصورة في تنمية التفكير الاستنتاجي للأطفال في مرحلة ما قبل المدرسة في مديرية التعليم الخاص في عمان. استخدمت الباحثة المنهج الوصفي الكمي، حيث تم توزيع استبانة على 100 معلمة في 10 مدارس خاصة في عمان، وذلك في الفترة من 2013/2014 إلى 2014/2015. أظهرت النتائج أن البرنامج كان فعالاً في تنمية التفكير الاستنتاجي للأطفال في مرحلة ما قبل المدرسة في مديرية التعليم الخاص في عمان. كما أظهرت النتائج أن البرنامج كان فعالاً في تنمية التفكير الاستنتاجي للأطفال في مرحلة ما قبل المدرسة في مديرية التعليم الخاص في عمان. الكلمات المفتاحية: التفكير الاستنتاجي، القصص المصورة، تسلسل الصور، مرحلة ما قبل المدرسة، مديرية التعليم الخاص في عمان.

## **The Effectiveness of a Program Based on the Sequence of Images In Storyboards for the Development of Deductive Thinking for Children in Pre- School in the Directorate of Private Education in Amman.**

### **Abstract**

The aim of this study was to identify the level of deductive reasoning among children in pre-school stage, and the effectiveness of a program based on the use of storyboards for the development of deductive reasoning in children in one of the schools in pre-school stage in the Directorate of Special Education in Amman. Was chosen as the school and the sample purposely year academic 2013/2014, the study consisted of (38) children from special education, (19) males and (19) females, the sample was divided into a control group which consisted of (18) boys and girls, and experimental group which consisted of (20) boys and girls. To achieve the objectives of the study was the first to use tools deductive thinking scale, has been verified sincerity and persistence, and the second is based on storyboards program, two of the development of the researcher.

The results of the study showed that there are no statistically significant differences attributable to the effect of gender in terms, the results also showed that there were statistically significant differences due to the effect of the Group, the differences were in favor of the experimental group, and there were no statistically significant differences attributed to the effect of the interaction between group and gender, and the differences were in favor of the experimental group in terms.

In light of the results, the study recommended to conduct further studies on the effectiveness of the use of a program based on image sequence in storyboards in the development of deductive reasoning for different age levels to determine the possibility of circulating the results of the study. It also recommended to include storyboards in kindergarten curricula and rehabilitation of kindergarten teachers to use storyboards and linked it to the development of deductive reasoning.

**Key words:** Storyboard, Deductive Thinking, Pre- school stage.

**المقدمة:**

' Y `a YÉY`a Y`a ' UN ' Á 1/2ÁY X Ú ÁÄ EÉ½  
 ' E ' Ú Y`UN`Ú `ä Á ½ENÁU 'ÉE ä BEÁE Á  
 ' Ä`a 1/2U Y`U Y`Y `I` BEÁEY`YÁE ' ½Ä`Á æ  
 ' ` Á X` 'ÄYÁ ` É` ' 'Ú`ÄÄY` 'Y`U`Y`  
 ' N`Ä` 'Ú`Á`É`I`Á` 'UÉ`ABY`UN`ÁØÉ` ½ä`É`½  
 ' ÉÉÉ`É½` ½EÉ` ' ÚY` "Ä` ' ½Y`Ä` ' ½Y`äÄ` 'Y`  
 ' ' ÁUN`Ä`' Y`ÁU`Ä` 'Æ` 'Á`É`X`É`Á`Y`N`ÁØ`UN`Ä`  
 ' ÚEÄ`É`X`I`Á` » 'Ú` ½2`Y`Ä`Ø`X`Ú`ÁU`ÉÉ`ÁU`Á`  
 ' Y`P`Y`Y`X` » É` 'Y`N`X`EE`UN`Ä` 1/2PÉ` 'X`Á`  
 ' " X` X`BE`ÁY`ÁÉ` ' ½` 'É`Á` 'Ú` 'ÆY`½  
 ' ÚY` 'EE` ½É`Á` 'Ú` 'Á`Y`Á` 'Á` 'Y`N`Ä`  
 ' ÚY`X`I`É`Á` 'Á` 'Y`I`É`ÁU`ÄE`N` ' ½` 'Á`É`  
 ' Y`Á`Æ`1/2ÄE`Á`Æ` 'Y`N`ÁU`½` ½É` 'ÆY`"É`ÄÄ`N`×`N`  
 'ÆY`U` 'ÄE`Ä` 'ÉY` ' ½` 'Ú`ÄE`  
 ' Ú` 'UE` 'ÁI` 'Á` 'UE`ÁY`½ÄÄ`ÁU`UEE`  
 ' É`Á` 'UE` 'Á` 'ÁØ` " 'Á` 'Á` 'ÁØ` 'É`Á`  
 ' ÉY` X`ÄE`X`U`X`×` 'Á`YØ`Ä` 'ÄÄ`ÁU`Ä` 'ÁØÉ`  
 ' Ú`Y`É` 'ÁU`Ú`ÄÉ`BEÁBE` 'ÁI` 'ÁØÉY`UN`ÁU`Y`  
 ' UN`ÄÄÉ` '×`Á`Y`I` 'Æ ½Ú` 'PE`É`Á`  
 ' "f2007`ÚÉ`½`  
 ' Ú½U` 'Y`U` 'ÄÄ` ' 'ÁU`Ä`ÁU` 'Y`N`Ä`É`É`  
 ' Ä`Æ` 'Y`N`UYÉÉ`UN`Ä` 'Ú`É` 'É`ÁU`Ä`  
 ' » `×`Y`B`Y`ÁY` 'U`I`ÁU` 'ÉY`X` 'ÁU`Y`É`Á`  
 ' ÉY`UN` 'ÄÄYÉ` 'UE`Y` 'Y`ÉYÉ`Ú`É`X`I`Á`  
 ' Y` 'ÄÄ`X`ÁU` 'Á` 'ÆÉ`UY` 'Á` 'ÄE` 'É`Á`É`Ú`  
 ' "f2007` 'Y`É`½` 'ÆY` 'Y`P`Y` » É`ÄØÉ`ØÉY`UN`Ä`





فاعلية برنامج مبني على تسلسل الصور في القصص المصورة في تنمية التفكير  
الاستنتاجي للأطفال في مرحلة ما قبل المدرسة في مديرية التعليم الخاص في عمان

Ù Ö BÉÁ É Í ØÉ ÙÑÁÚ ÐáÝ É  
ÙÑÁØÆ Ö ÁØÉPÉ Í Å É Á» ÝÝÉ É ÅÆ  
É Ý BÉÁÉ ÁØÅ½ ÁÉ ÁÉÝ à Ø à  
ÁÁ ÁØÆ ÅÉÙÙÝÄ Álá ½ ÙÑÁ  
Ý ÚÉ Ú á Å ÁÉ Å" Á Ý ÁÆ Å  
ÉÁ Á É Å Á Ú Å Ú á É Á ÙÑÁ  
"2001 Å  
Ù Á ÁÉ Á ÉÁÅ Å Ú Piaget É ½ÉÝ  
Ý Á Ý Á ÁÚ ÁÚ½ ÝÑÁ É Ù É É Å  
ÝÑÁ É É Á ÐÉ ÁÅ Å Á É É É Á  
Ù½ Ý ÁÅ Å ÅÉ ÁÚ Ö ÙÑ ÁÅÆÉ ÁÚ½  
É ÞÝ ÉÉ ÁÚ É B½ ÁÉ ÙÑÁÚ Ú Ý"Ñ Ú  
É ÁÉÝ ÁØÆÉ ÉÉ ÞÝ Ì É Å ÅÉ Á  
Ù½ Ý½ Å Á×ÉÑÚ ÁØ Ý½ Å Á  
É Á ÞÝ ÅÉ Ì B¼ Å ÙÑÁ ÐÉ Á» ÁÑ ÉÁ  
ÙÑÁÚ áBÉÁ ÁÚ É É Á ÞÝ ÅÉ Ì ÙÑÁÉ  
ÑÉ Ý Á ÝÉ Á ÞÝ É Á É  
ÉÉ Ý Ì Ú Å Á É Ö ÙÑ ÌÉ  
"ÉÉÉÉ Ì É É É  
É É ÙÑÁPÉ Ö É ÅÝ½ ÁÉ Å  
É ÞÉ " ÉÁÉ ×ÑÆ ÚÝ Ý× ÁÑÉ ÅÉ Á  
ÌÚ Ý ÁÆ ÁÚ»Ñ ÌÆ Á(Mayer, 2003)  
Ú Ì Å Á ÅÉ ÅÉ ½ÉÝ"ÉÉÉ,ÑÑÉÆ áÁØ Å ÁÉ  
ÉÝÑÉ Å Á fCosta Ý Ú¼É Ý É ÁÅÅ  
ÅÅ É ÁÅÅ ÚÉÚ ÚÉ Á fÚÝ Á  
"(Costa, 2001) ÝÉÁ É ÚÉ ÌÑÁ Ì ÅÉ Á  
Ú ÉÉ É ÚÉ Å Á É ½Å» ÚÝ  
ÁÚ ÝÁÚ½PÉ ÌÉ ÁÅÝ ÁÍ Á ÉÝ ÁÚ



E Á ÁÛ Á É ã Á É Á É à È Å  
 " ÈÉ ÁÛ È È Û Ñ Á

مشكلة البحث:

Ý Û Ñ " ÝÉÁ ÈÉ ÁÛ È È ½ Ò Ù  
 Ù Ù Ý ÒÉ à Å Û ÑÁÛ È È Ù Ù½  
 Ù È Ñ È Ù ÁÛ ÝÁ ã Ñ Å Û ÑÁÛ  
 Ù È " È Á È Û ÑÁÛ Å ÝÉ ÁÛ Á È  
 Æ à Ù È Ý ÈÉ ÁÛ Ý È È Ý Û ÑÁ È È ÈÉ Á  
 à ÁÛ ÝÁ ÒÈ Å Å Ý È Ý Û ÑÁ È È Ý Ñ  
 Æ È ÁÛ È Á Æ È È È È ÒÈ È È Å Ý Ý à Å Ý È È  
 ÙÈ Á È Ý È Á Æ È ÁÛ È È Ý Ù Æ Ù È Å Å Ñ  
 " Ù Å Å ÅÛ ÁÍ È È È Ý Ù Ù Ý Å  
 Å Í Ý Á È ÈÈ ÁÛ Û Ñ ÁÝ Á È Ù½  
 Æ à ÁÛ Æ ÁÛ Ù½ È Ù ÑÁÈ È Á Ý Ý  
 ÈÈ ÁÛ Û Ñ Ù Ù Ý Å Û ÑÁ È  
 à ÁÛ ÝÁÈ Ù ÅÝ Á Å " Ò Æ È Ý Æ È Æ ½ È Ý  
 Ý ÁÛ Á Ù È Ý Ù Á Á È È Ù Ñ  
 Å Æ È Ñ ÁÝ Ù½ ÒÈ Å " ÙÈ Ù Ý È Å Å  
 " Å È Ý " Å È Á Ñ Ù½ Ý Û ÑÁ Ì

"f2011 È È Å

Ì Å È Ý Û Ñ Å Å È½ Ù Ù Ù Ù Å Á È Ò Ò È Ý  
 Ù Æ È Ý È È È ÈÈ ÁÛ È È Û Ñ ÁÛ ÅÝ Á  
 Ù Å Æ È Á ÑÈ Ù È½ Ù Æ È Å Å È Á  
 È Û Ñ È ÁÛ Å Æ È Á È Ò Ù ÙÈ ÁÛ È  
 Æ Å ÅÝ Á Å È Ý È Æ Å Æ È À È È½ È Á  
 » Ý Ù ÒÈ È Ý Ñ Ý Û Ñ Á È Ù È È Á Å Û ÑÁ  
 Ì Ý Û Ñ Á Å È Ù½ ÒÈ Ù Ò Ý Ý Á Û ÑÁ È  
 ÒÈ Á Å Å Á ÒÈ Å È Á × Û Ñ Á

فاعلية برنامج مبني على تسلسل الصور في القصص المصورة في تنمية التفكير الاستنتاجي للأطفال في مرحلة ما قبل المدرسة في مديرية التعليم الخاص في عمان

ÁÏ Á ÉÝ ÁÙ È  
" ÈÉ ÁÙ È Ù Ñ ÁÈ Á

### فرضيات البحث:

ÁÏ Á ÉÝ ÁÙ È Ù Ñ ÁÈ Á  
" ÈÉ ÁÙ È Ù Ñ ÁÈ Á

ÁÏ Á ÉÝ ÁÙ È Ù Ñ ÁÈ Á

ÁÏ Á ÉÝ ÁÙ È Ù Ñ ÁÈ Á  
" ÈÉ ÁÙ È Ù Ñ ÁÈ Á

ÁÏ Á ÉÝ ÁÙ È Ù Ñ ÁÈ Á

### أهداف البحث:

ÁÏ Á ÉÝ ÁÙ È Ù Ñ ÁÈ Á  
" ÈÉ ÁÙ È Ù Ñ ÁÈ Á

ÁÏ Á ÉÝ ÁÙ È Ù Ñ ÁÈ Á  
" ÈÉ ÁÙ È Ù Ñ ÁÈ Á

ÁÏ Á ÉÝ ÁÙ È Ù Ñ ÁÈ Á  
" ÈÉ ÁÙ È Ù Ñ ÁÈ Á

ÁÏ Á ÉÝ ÁÙ È Ù Ñ ÁÈ Á  
" ÈÉ ÁÙ È Ù Ñ ÁÈ Á

ÁÏ Á ÉÝ ÁÙ È Ù Ñ ÁÈ Á  
" ÈÉ ÁÙ È Ù Ñ ÁÈ Á

### أهمية البحث:

ÁÏ Á ÉÝ ÁÙ È Ù Ñ ÁÈ Á  
" ÈÉ ÁÙ È Ù Ñ ÁÈ Á

ÁÏ Á ÉÝ ÁÙ È Ù Ñ ÁÈ Á  
" ÈÉ ÁÙ È Ù Ñ ÁÈ Á

ÁÏ Á ÉÝ ÁÙ È Ù Ñ ÁÈ Á  
" ÈÉ ÁÙ È Ù Ñ ÁÈ Á

ÁÏ Á ÉÝ ÁÙ È Ù Ñ ÁÈ Á  
" ÈÉ ÁÙ È Ù Ñ ÁÈ Á

ÁÏ Á ÉÝ ÁÙ È Ù Ñ ÁÈ Á  
" ÈÉ ÁÙ È Ù Ñ ÁÈ Á

... EE ÁU ... É ... Ú Y Ò Ñ Á Æ ... Ò X  
 ... ä ... É ... Ò Ñ ... ÁE ÁPÝ ÖE ... É ÁÁ Á  
 ... EE ÁU ... Ò Ñ É

**الناحية العملية:** EE ÁU ... Ú Á EE Á É ... ÁXÉY  
 Ò ... Á, ÁXÉ X Ò Y Á Ò ... Y ÒY É BÉX, ÁY ÁÍ Á  
 ÖY ÒY Ò ... É, Í EÆ Á Ò Ñ ÁÐ É ... É BYE ÁU Á ... Ñ  
 à ... Á ÁÆ ... "Í EE Á ... Á ÁY Ò ... Í EE ÁÆ ½  
 É ... ÁE ÁPÝ ... É ... EYÉ ÒY BÉÁ, ÁE  
 ... ½ Á ... Á ÁÆ ... Ñ Ú BÉX Ò Ñ ÁÐ É ... É Ò Ñ ½  
 ... " É Á É ... ÁE Í ... EY

**التعريفات الإجرائية:**

... ÁE É ... EE ... aY É ... ÚE ÁY : **البرنامج التدريبي:**  
 É Á ... ÁEE É ... Ö X ... Ò ÒY ... É X, Á Á  
 ÁÆÉ ... Ö X Á É ÖÉ, ÁY ... É Y ... Á  
 ... " ÁE Á Ò Ñ ÁÁ Æ Y

... Ò ½ Á ... Y ÒX ½ Ò ... Á Á ... Á Ò ... Y : **الصورة:**  
 ÁÆ ½ Ò ... É ä ... ÁÆ ä ÁÁ ... Y ... Á É ½ Ò ... É ... ÁE  
 ... " ÁY Á

... Ò Ñ ... É Æ Ð É ... ä ÁEY Á Y : **القصص المصورة:**  
 ... Á Ò ... Ò É × É, ÒY, Á ... Á Ò ½ ÖY ÉY Ò ... Ò  
 ... " É ... Á X É Á ... æ Á X, Y Á

... É Ò Y ... É Ò ä Á ... É ÁÆ : **التفكير الاستنتاجي:**  
 ÖE ä "(Mayer,2003) ... ÁÆ ÁØ ... ä ÁÆ ä Á Ö X ÁE  
 É ÁÍ ... Á Á æ ... Á Ñ Á ... Ò ... Á EE ä ½  
 ... " Á É ½ BÉÁ Á

(6-4) É Á Á Ñ ... Á É Á : **مرحلة ما قبل المدرسة:**  
 Ò Y Ò ... Ò Ñ ÁÐ É Á ¾ ... Ò Ñ Á ... X Á X  
 Y Á Á É ... ÖÉ ä X "fKG2 BÉ X fKG1 Ò Á.  
 ... "fKG2 BÉ ÁPÝ ä

**حدود البحث:**

! حدود بشرية: Á Á Á ÄÉ Á  
"BÝÈ ÁÓÆ ÁÍ ÈÆ ÈÈ ÁÙ  
! حدود زمانية: «Á Á É»  
"2014/2013 ÁÉÁ  
! حدود مكانية: Á Á× Ñ Ù  
"BÝÈ ÁÓÆ ÁÍ ÈÆ fKG2#BÉ Á ÁPÝ Á Ù Ñ Á  
"Ù # Á Ò ÁÚ Á ÈÈ Á

**محددات البحث:**

Æ ÁÙ Á Á ÄÉ ÁÉ Á ÁÄÆ½ÁÆÈ ½  
"ÁÆÈ ÁØÈÝ BÝÈ ÁÓÆ ÁÍ ÈÆ ÈÈ ÁÙ È Ù Ñ½Ù  
" È ÈÙ ÁÄÆ äÁÙ

**أولاً- الإطار النظري:**

Á Á Ñ Ñ Á ÁÙ È Ñ ÝÑÁ È  
ÙÝ ÈÙ B½ Ù Ý Á È Á È Á Ù ÁÉ Ù Ù Á  
"Á ÁÄÈ Ù Ù ÙÑÁ ðÈ ÁÄÆ ÁÈYÈ Ù" ÈÈ Á  
"ÁÄ ÝÁ Ý Ù Á Á Á ÈÁ ÈÙ È  
" È ÑÙ È ½ØÈ Ý  
"á Ý" ÝÈ ÁÄ ¾Á È »Á Á Á  
"ÁÑ ÁÙ Ý Æ Á È Ý Ý ØÈÙ È ÙÑÁ½  
" È Á È ÁÉ È Ý Á È Á È Á Ù ÁÉ Ù Á Ù  
"Æ ÁÉ Á É Á Á Á Á Á ½½ Ý Á  
"È È Á Ý Á Ý ÁÉ Ù ÁÄ Ù Á Ý Á  
Ø ×Ý ÙÑÁ fRousseau È Ý È È ÁÉ ÁÈØ  
ÙÝ ÙÑÁ×Ý Ù à ÝÈ½ Ý ÝÈ ÁÝ È ÈÝ×Ý Á  
"½ Ù È" È Á ÙÑ È Á ÈØ ÁÍ Á Ý  
" Ù Ù Ù Ý Á ÈÑÝ Á Ý ½ ÁÈ Ý ÝÑÁ

· ÚÝ · Å Û Á · Á×É · ÁÙ ÁØ · à ½  
 · Ù » È ÁÈ ÁÅÈ Ù½ÚÝÈÈ Ìá "Ù Å »ÝÉÝÙ · Í Á  
 · ÙÑÁ×Ý · È · ÚÝ · Ý ÝÈ ÞÈ Å Ý "ÙÝ · È · Ù · È  
 · È ÙÑ ÙÈ · Á È ÁÚÝ Ù ÞÈ · Å Ý Ý · Å  
 · Ù½Ä · ÁÅÄ Á Ý Ì Å ÁÅÈÈÝ · È ÁÝ · Ù  
 · "f2006 · Á È Ì Å ×ÈÑ Ù ÚÝ Ù½È Ý · ÝÑ · È · ÙÑÁ

**أدب الأطفال:**

· È · Ä Á ä Á È ÁÚÝ ÁÞÈ ¿Ý Ù Ñ ÁÅÈ½  
 · Ù · ÁÅ · Á È ÁØ fÙ Ñ Å "ÅÈ · È  
 · Ä ÁÓ ¿ Ìä ä ÅÈ ÁÙ Ö ÅÈ Ù½ " · Ç ·  
 · Ú · Ù · Ù½ÙÈ · Ù½Ý ¿ä ×ÅÈ½ ÈÝ · È Ý ·  
 · ÞÈ ØÈÝ È Á Å È Á È ÁÅ ä Å Ì Á È Á  
 · È ÝÈ · Ù Ñ ÁÅÈ " ÅÝ ¿ ×ÈÑ · Ä ä Å  
 · Ù Ñ ÁÅÈ½ ½È " Ì ÅÈÝ ÁÈ · ÅÈ ä Å ½  
 · » · Ý È Ù ½» · ÖÈ ¿ ÚÝ ÝÁ · à Ý à ¼aÈÑ Ù  
 · " ½

· È Á È ÄÄ ÁÙ · Ý " · Ù Ñ ÁÅÈ½ÖÈ Ù½Ù  
 · ½B½ÚÝ · Ä Ý ÝÙ · ÝÙ · Å · Á Ù Ñ  
 · È Å · ÅÈÈÈÈ Ö Ù Ú ÝÑ · Ù Ñ ÙÈä · Ù Ù · Ù Á  
 · Ù ¿ ÙÈ · ÁÅÈ ÈÝÈ · ÌÝ · Ù½Ù · Å È · Å  
 · ÈÈ Å · ÝÈ Ä ä · ÞÈÁÅÈ ÁÈÝÈ Á È Ù · Ù ÈÝ "Å ÁÅÅÄ  
 · ÅÈ È ÄÄ Ý · Å Å · ÅÄ Á×Ñ · Ù ¿ ÙÈ Ý  
 · "f200 · 2011 · ÞÈ Å "

· ÝÑ Á ÁÙ · Ù " · f101 · 1991 · ÞÈÈ ÅÈÈ  
 · Ý½ È Ý½ · Ý½ · ÅÝ · È · È ÁÝ½ Ý ÁÝ½  
 · Ý½ÙÅ ÁÝ½Ù ÁÙ · ÞÈ ÈÝ · Å ÝÑ Ý½ÄÄ ·  
 · Ý½ Å · Ý½ · Ý½ ÅÝÑ ½Ý½ Å Ù · ÈÝ · È Á  
 · äÝ½Ù · Ý Ù Ñ ÁBÝ · ½Ý½ÅÝ ½Ý½ È Ý½ È ·  
 · ÝÈÝ Ù · Í · ÁÙ · ä · ÚÝ ÁÙ Ù · Á È × Ý

فاعلية برنامج مبني على تسلسل الصور في القصص المصورة في تنمية التفكير  
الاستنتاجي للأطفال في مرحلة ما قبل المدرسة في مديرية التعليم الخاص في عمان

ÁĒ Ù Ý · ĒĒ Ù½Ē Ħ Ħ Á×ĒĒ Ù ÖĒ Ù ð  
· " Ē Á  
· Ā Ħ ÁĒĒ Ù Á Ħ ĀĒĒ½Ý Ù Ē ĀĀĒ½½Ĉ ÁĒ ĒĒÝ  
· Ĩ Ý ÁÙ Ħ · ĀĒĒĒ Ù Ā Ā Ā ð ĒĒĒ ĒĒ  
· Ý½ ĀĒĒ · Ù Ē ĀĀĒ "ĀĀ ÁÙ ØĒĒ Ý ĀĒĒĒ  
· Ē " · Ā ÖĒ Á Ù · Ħ · Ē Á Ý½ Ē Á Á  
· "f18 Ĩ · 2000Ĉ Á  
· Ù Ē · Ē Á · ĒÝĒ Ē ÝĒ Ù Ē ĀĀĒ½½ Ù Ý ÁÙ · ØĒÝ  
· Ö · Ē Á Ù · Ù Ā Ħ Ù ½Ù · Ā · Ē Ē  
· Ù Á · Ù Ē ĀĀĒ½½ "ĒĒĒ Ē Ý Ē Ù Ħ Ù · ÖĒ Ħ  
· Ā Ý Ù Ħ ÁÖ Ħ Ā Á · Ù · Ù Ù ½Ħ · Ù Ē Á Ù ½  
· Ā Á Ù Ù Ē ĀĀĒ½½ĒĒ Ý "Ù · Ù · ÖÝ Ý Ù Ē · Ö Ē Á  
· Ā Ý · Ā Ý Ē Ē · Ý Ù Ħ Ē · ĒĒ Á  
· "f2000 · Ē Ĩ Ā  
· Ù · » Ý Ù Ē Á ÖÝ · · Ē Ē ½Ù Ē ĀĀĒÝ  
· ĒĒ ½ Ā ×Ē½ Ý½ Ù ÁÝ Ù Ē Ħ Ā ĀĒĒĒ Ħ Ý Ù ĒĒ Ħ  
· Ù · Ē ĀĀĒ½½ Ā Ā Ē · Ù Ē · Ý Á ĒĒĒĒ "ĒĒĒ½  
· Ē ÁÖ ÖÝĀ · ÖÝ ĀĒĒ ÁÙ ÖÝĀĒ · Ē · ĦĀ ĀĀ  
· Á Ù Ħ · Ħ ĒÝ ÁÝ Ħ · Ħ ÖÝĦ ĒÝĀ  
· Ù ĒĒĒĒ · Ā ×ÝĒ ÁÝ½ · Ā Ĩ Á · ×ĒĒ Ù · ĀĒ  
· Ā Ĩ Ù Ħ · Ē Ý ĀĀĀ ĦĀ Ý ĦĀĒĒ Ħ Ù · Ħ  
· Ù Ö ÖÝĀ ÝĒ Ē Ē ½ Ē Ù Ù ĒĒ ÁĒ Á Ù ÖÝ · ĒĒ  
· Ù ĒĒĒ · ĒĒĒĒĒĒ Á Ù ĒĒĒĒ Ā Ē Ē ÁÖ  
· Ĉ ÁĒĒ · ÖÝ Ý½ · Ö · Ù ÖÝ · ÝĒÝ · Ý Ĩ Á  
· "f2000  
· Ö Ħ · Ē Ý · ĒĒ Ħ Ý Ĩ Á ĒĒĒ · Ù Ē ĀĀĒ  
· Ù ÝĒĒ Ħ Ù Ħ ĒĒĒĒ Ù Ħ Ö Á Ē Ù Ē Á Ù · Ē  
· Ā ½ Ā Á Ù Ý Ù ĒĒ · ĒĒ Ē Á · ĒĒ ÝĒĒ ÁÖĒĒ







"f1998 E LÚ EY DE ÚYÉ T Á Ķ ÁŪÉÁ» ¾  
 Ū ÉÉ É ½É Á Y, Ķ ŪÉ ÁŪ É ŪŪÁŪ Y  
 Ū Ū Y É Ū Y ÁŪŪÁŪ Y Ū ½ Ū  
 DE Ū Ū Ū YŪÉ Á Ū Ū Ū Ū Ķ Á  
 É Ū áÉ Á YÉ Ķ EY ÁŪÉ ÁŪ YÁŪ ½ Ū Y ŪÉ x Á  
 Ķ Ķ Ķ Á Ķ É ŪY ÉÉ ÁŪ Ū Ū Ū ½ Y Á  
 Ū Ū Ū Ū EY Ū Ū Ū ÁDE É Ū EY  
 Ķ Ķ EY ÁŪY Ū Ū É Y É Á É ÁŪ YÁÉ ½  
 YE LŪŪÁ ÁÁ Ū Ū Ū Ķ EYE ÁÉ Ū ÁŪ

"f1990

Ķ ÁÉ » ½ ĶY ÁI Á EY ÁÁÉ ½  
 ŪY Ķ Á ÁÁ Y ÁŪ Ķ ÁŪ Ķ ÁŪ É  
 Ū Ū Ū Ū EYÉ EY Ū Ū Ū EY ÁYŪ ÁŪ Ū Ū Á  
 x Y ÁYŪ ÁÉ Áx É Ū Ū Ū Ķ ÁŪ Ū Á  
**Mistre and )** Ū É YBE ĶÉÁÉ ½ÉY" ÁŪ Ķ É ÁŪÉ Á  
 Ū YŪ Á Y EY ÁDE Ū Ū Ū ÁÉ Ū ½ Ķ (Herman  
 Ķ ½ÉY ÁĶ ŪYÉ Ū Ū ÁŪ Ū ÁÉ Ķ Ū Y  
 É ÁÉY ÁŪĶ Ū Ū Ū á YE ÁŪ Ū ½É Ū

(Mistre and Herman,1991)

Á

É ĶY ÁI ÁŪ Ū Ū ÁŪ ½ (Gallahue, 1999) ½ÉY  
 ŪY EY "ŪŪ Ū ÁY Áx Ū Ū É Á YE Á Ķ Á ½  
 " Ū ÁŪ ÁŪ ÁxĶŪ ½É Ū ÁxĶŪ ½É ĶY ÁI Á  
 YŪ ÁŪ á áYE ŪŪ Y, YŪÁŪ á ŪY á É ŪY É  
 YŪĶ ŪŪ ÁÉ Á YŪ ŪŪ Y, EYE  
 "ŪŪÁY ½ Í ÁŪ Á ÉŪ Ū á ½ ÁĶ Á Y  
 ĶY ÁI ÁŪÉ ½ Ū f2005 Ū Y ½ É ½  
 ŪÉ Ū Ū ÁÉ Y, ĶÁŪ ĶY ÁŪ ½ ½É  
 Í ÁĶÉ Y ½ " ÁĶÉ ½ Á É Ū Ū ½ ĶÉ Ū ½  
 Ū Ū Ū Ū É Ū Á É Ū Ū Ū ÁĶ ĶY Á





فاعلية برنامج مبني على تسلسل الصور في القصص المصورة في تنمية التفكير  
الاستنتاجي للأطفال في مرحلة ما قبل المدرسة في مديرية التعليم الخاص في عمان

YÒ Á Ñ · Â · ÿ·ÄÉ à Ù Ý È Á · Ù Á½  
" Ý Ý È½ · ÝÈ Á

**التفكير الاستنتاجي:**

· Ö · ÄÉ · Ý · Øÿ · Á È Á Ä È · ÄÉ  
· Ú Ý Ä È · Ä È Ò ÁÄ · ½ · Ä · ÝÈ Á Í ÈÄ · Ä È Ò ÁÄ · Ý  
· "Ä È Á È Ù Ø · Ø È

· ÁÄÄ · ÁÙ · Ö · ÄÉ · Á Ñ · Ù½ Ö · Ù È · ½  
· Ù È Á · Ý · Ä · ÁÄ Ñ · ÁÄÈ · È · ÁÑ ½Ä · ÄÉ  
· Í · Ä · ÄÉ · Ä · Á È · · ÁÙ · ÈÈ Ù · Ý · Ñ · Ä  
· Ä · È · Ù È · ÁÙ½ · ÄÉ ½È · Ñ · ØÈÄ · È · " · Á  
· ÈÄ · Á È Ù · "Ñ · ÄÉ · ÁÄ · Ù · Ä · ÁÙ · ÈÈ  
· Ä È Á · Ä È ÁÙ · Ù · Á · Ù · · Á

"1971 · 2001 · Ñ È" · Á

· Ö · " · ÄÉ · ÁÙ È · ÁÄ · ØÈ · ÙÝÝ·ÝÈ · Ý½ÈÑ Ý  
· È · ÄÉ · Ý · Ñ · ÁÙ È ÁÙ½Ä · Ñ · Ä · Ä · ÁÙ È ÁÙ  
· Ù · Á · Ä · ÁÙ È ÄÈ · · Ñ · ÈÑ · ÈÝ Ý · ÈÈ · ÈÈ ·  
· Ä · Á È · ½ÈÈÝ" · Ä · ÄÉ · Ä · Á Ñ · Á È · Ä  
· " · Ä È · ÄÄ ½Ù · ÈÈÈ · Á Ñ · ÄÈ · ÈÈÈ · Ý ·  
· Í · · Í · ÄÈ · ÄÈ ÝÝÈÈ · ÈÈ · Ä · Á È · Ù½ · ÄÄ · Ý  
· Ý½ÄÄ · ÁÙ · Ù · ÁÝ½ÄÈ · Á È · ÁÄ · Ñ · Á · Á  
· ÄÈ · ÄÈ · È · "È · È ½Ù · B½½½ · ÁÝ½Ä · Á  
· ÄÄÑ · Ù · Ù · ÄØ · Ý½Í · Ý½Argument · ÙÄ · ÙÝ · Ý½x  
· · ÑÁ · BÈÄÄÈ · ÁÝ · Ù È · ÁÙ½Ä · Á · Ý½ · " · Ñ  
· Ä · Á · Ä · ÑÁ · BÈÄ · ÁÙ · · · Ý · Í · ÈÄ · Á  
· 2006 · ÙÝÝ·ÝÈ · Ý½ÈÈ · ÁÙ È ½ · · Ù · Í · Ý · Ý

"f100i

· È · Ý · Ý · Ù · È · ÄÈ · · Ä · · ÄÈ · Á  
· ÄÄ · ÄÈÈ · ÁÄ · Ý · Á È · È · ÄÈ · " · · · Ù · Ý

"ÄÈ ÒÉÝ"ÄÝ ÄÄ Ý ÄÜÝ × ÉÆ Ä ÇÜ Ý ÄÄÄ Ä  
 Merle& )ÜÝ ÝÜÆ ÄËÝ Ò Ä ÈÑÄÄ Ä ÄÆ  
 ÈÑÄ ÄÈ ÖÝ (Cluse& MeyerÈ È Ý ÌÝ ÄËÝ Ý fTension  
 Ò ÈÑÄ ÈÝ" Ò ÈÑÄ È È ÄÍ Ý Ä Ä  
 È È Ä ÑÄ Ý Ñ ÄÉÄÆ ÈÝ ÑÈ  
 ÇÜÝ ÝÄ È ÝÆ ÄÏ ÄÏ ÄÜ Ò ÈÑÄ  
 ÝÆÈ ÄÄ ÝÄ Ý Ò Ò ÜÈ Ò Ò Ä Ä  
 Ñ Ò ÄÜ ÄÄÄ ÄÜÆ ÄÄ ÈÝ" ÈÄÄÄ Ä  
 Ò Ý½ ÜÈ Ä× ÄÆÈÈ Ò Ý ÄÄÄ  
 "f2008 Ä ÈÆÈ ÄÄ Ò ÄÄÄ ÄÈ  
 ÖÝ Ñ fi Ä È ÄÈ ÄÜ½f2006 ÜÄ ÈÈ ÈÝ  
 È Ý½ ÈÈ È ÄÜ ÖÄÆ ÍÈ Ä Ò  
 Ò ÝÄ Ý ÄÜ ÄÈ »Ä ÑÈ Ò Ý½ ÖÝ È ÈÑÝ  
 Ä½ Ò È ½ Ä½ È ÄÈ Ò Ç  
 Ò ÄÄ "ÜÝ Ò Ý Ò ÄÄ Ý È ÖÝ Ò È½  
 " È ÄÜÄ æ ÈÈ Ä ÖÝ Ò ½  
 ÄÄÄ ÄÈ½ ÄÈ ÄÜ½ Çf2001 ÄÈ Ý  
 È Ä Ä ½ ÄÜÑÄÝ ÜÈÜÝ ÈÝÈ Ä  
 Ä ÑÄ ÜÆ Ä "Ä ÄÜÝ ÈÄ Ä  
 "È ÄÜ Ò Ò ÜÄÑ Ä ÝÄ È È ÈÈ Ý  
 Ö Ä Ü ½f1993 Ò È Ý½ ÄÈ Ä  
 ÄÈÈ × Ý Ò Ò ÈÈ ÝÆÈ Ä Ý  
 Ä Ä È ÄÈ Ý" Ä È È  
 ÄÖÝ ÄÈ Ò ÄÄ ÄÆÈÈ ÜÝ (Relationalk  
 Ä ÄÆ ½ ÈÝ Ä ÄÑÈÝ Ñ Ý½ ÈÆ  
 "Ä ÄÈÈÑÈÈÆ » Ò Ò ½ Ç  
 ÈÈ È Ñ ÇÝ fi Ä Ñ ÄÈ ÄÜ½  
 B½ ÄÄÈ ÄÜ Ò Ä ÈÄÆÈ Ò Ý Ä Ä  
 "ÆÈ Ä ÑÝ ÄÆ ÝÄÈÈ ÖÝ È ÄÄ Ý Ä

فاعلية برنامج مبني على تسلسل الصور في القصص المصورة في تنمية التفكير  
الاستنتاجي للأطفال في مرحلة ما قبل المدرسة في مديرية التعليم الخاص في عمان

NEÝ Ñ ÁÆ Óæ Ä Ä Ý YE Å Á Ò ÁÀ ÉÝ  
» ÁÄÝ ½ ðÉ, YE Á Á Ù È ÈÉ ÁÆ  
"f2006, Æ ÉÍ ÈÆ Á Ù Ò ÈÉÁ  
ÈÉ Ý Ù, Æ Ù ÈÉ Á ÆÉ ÁÙ½  
Æ ÁÙ Ù ÈÉ ÁÙ Ù Ù Ñ Æ Å È Á  
ÈÆ Ý Ù, Á Ò Ù¾ Ñ ½Ä Ý Ù È ÄÈÄ Æ, ÁÙ ÅÈ Á Ý  
Ù Á ÆÉ Å, Ý Ý ð YE Á ÇÆ Å Ù Å Á Ý Á Ù Ò  
Ö Ý Æ Ý Í Ý ÈÉ Ù Æ Å Ù Ñ ÁÙ × YE Á È Ù½ Á  
"f1999

Û ÈÉ Å È Á Ý È Á Ò Å ½É ½ Ù½  
Æ Å Á Ý È ÈÉ È Ù Ý Á Ý½ Ý Æ Á  
Ù Ù Ý Ý Æ Ý Ò È Á Ò Å ½É ½ Ù È Ý, Ý Ý Ä È Ý  
Û Ý Ý Á È Ä È È È ÈÉÁ Ñ ÁÙ È ÁÙ ½  
ÈÈ Ý × Ý ÁÈ Æ ÁÙ½" È Ý  
È Á È ÁÙ È Å È Æ È½  
Û È Ý Û È Ý È Ñ È Æ Á × È Ñ Ù Ù Ý  
" Û Ý Ý ÁÆ Å È Á Ò Ù Æ Ä È

**مرحلة ما قبل المدرسة:**

Ù Á È ÁÙ Æ ÁÙ½ Ò ÈÉ ÁÙ È Ù  
Ñ Á ÁÙ Å Ù ÑÁ È Á Ý ÑÁ È Ù  
Á Ý ÁÍ ÁÄ Å Á È Ù ÑÁ Ù½  
× È½ È Á È Ý Ù Ñ Á È " Ñ È½È  
Á È Ý È È YE Á È ¾ Á Ý Æ Ý " È Ù Æ Á  
Ø È ÈÉ ÁÙ Æ È Ù Ñ Æ ÁÄ Ý Ý Ù1939 Æ  
Ù ÑÁ È Å È Á È Á Æ È Ý È Á Ø È Ù  
Ù È Ý " Ñ Á Å Ø È Æ Ý Ù È Ý  
Ù Ý Ù Ñ Á Ý Ù Ñ ÁÄ Á Æ ÁÙ ÈÈ Á × Ñ  
È ¾ Á Ý½ " Å È Å Ý Ý Á



فاعلية برنامج مبني على تسلسل الصور في القصص المصورة في تنمية التفكير  
الاستنتاجي للأطفال في مرحلة ما قبل المدرسة في مديرية التعليم الخاص في عمان

« ½ É Ñ Ò Ý ÉÉ ÁÉ ÁÝ Á ÁÍ Ñ Á  
"f1998 Ò Ñ ÉÉ ÁÙ  
Û ÒÑÁÉ Ý É Á Ñ ÁÙ Ý ÒÁÉ ÁÙ  
Ù ÒÑÁÉ Ñ Ý ÁÍ ÒÁÉ Ý Ñ ÉÉ Ò½Ý É  
ÁÁ Ý Á É É Ý ÑÁÉ ÁÁ  
É¾ Ñ É Á Ò Á ÁÁÁ Á Ý Ý  
ÁÉ ÁØ Í Ñ " É Ñ ÒÑÁ Ý ÞÝ Á É  
ÁÁ ÁÉ ÒÑÁÛÝ Ñ ÑÁÁ Á  
ÁÛ Ý½Í Ý½Á É Ò É ÒÉá ÒÉá É Ý ÉÁ  
Á ÁØ Ò É Ý ÁÍ ÉÁ ÑÝ ÑÁÝ  
É ÁÙ É ÒÑÁÉ ÒÁÉ Á Ò Ý Ò ÁÙ  
"f1989 ÒÝÉ ÁÉ ÁÉ Á

### ثانياً- الدراسات السابقة:

Ò Ò Á ÁÁÁ ÁÝ Á ÁÁ ÁÉÁÙ ÁÐ É  
Ò Ò Ò ÁÉÒ ÒÒ ÒÝ Ý ÁÁ Ò ÒÁÁ ÒÁÉ ÑÁ É ÁÁÉÒ ÁÉÒ  
ÉÝÒ Á Ò Ò ÒÁÁ ÒÁÉÁÁ ÒÁÉ ÒÁÁ ÒÁÁ ÒÁÁ ÒÁÁ ÒÁÁ  
Ý É

### المحور الأول- الدراسات التي أكدت على أهمية القصة والقصص المصورة والصور المرئية:

ÁÝ ÁÉ ½Ý Ò ÁÉ ½ É ÒÁ É ÁÉ f2011 ÁÙÉ  
ÁÉ ÁÙÝ ÁÒ ÁÉ Á» ÉÁ ÝÉ Á Á  
ÁÉ ÝÉ ÒÁÉ Ò Ò ÁÝ Á ÝÉ ÒÉÝ ½» Ý½ ÉÝ  
Á ÒÁÉ f75 Ò Á Á ÁÝ Ý" Ñ ÁÉ Á  
" Ñ Ñ Ò É Ñ Ý ÁÉ Á Ý Ý ÒÁÝ  
É É Á ÉÉ ÁÁ Ý ÒÁ É ÁÁ ÑÉ ÁÁ É Ñ  
ÉÝ Ý ÒÁ Á ÁÝÝ" fÉÝ Á» Ý½ É ÒÁ Á  
ØÉ Ò É ÁÙ Ý Á Á» ÉÁÝ ÒÁÉ ×ÝÉ  
" ÉÁÉ ½ Ò É ÁÙ Ý Á ÒÁÉ ×ÝÉ ÉÝ Ý



È Á ÚÆ Á È ½ È · Ç Ä É · ÆÉ f2010È · Ý ½ È ½  
 · Á Ú Ý · Æ · Á È Á · · È Á · Á  
 È ½ · Á Ú Á · Á Á · Á È Ý · È · Á Ö Á Ä Ñ Þ È  
 · Æ · Á È Á · · È Á · · Á È Á ÚÆ Á  
 · °È · Á Ö Á Ä Ñ Þ È · Á Ú Ý  
 · È · Á Ö Á Ä Ñ Ö · È · · Á Ä È Á Ä  
 Ú · Í Ý Ö · È È · Ñ f942È Ö · Ä · Ý Á · È È  
 · È Ý fB2È È È Ñ · Ö Ý · Ç · Á Ä · 2010#2009  
 · · Á Ä È ½ È È · È Á · Ö Ö · È Á Ú Ý fB0È  
 È Á · Á Ä È ½ · Á È Á · × Ý È È · Ö Ö · Á Ä È ½  
 × Ý È Ö · Á Ä Ý · Á Ú Ý · · Í Ý · Á È Á  
 · È Á Ý Á · · Á È Á È Á · · Ç · È Ä È  
 Ö Ö Ý · ½ Ç · Á · È Ö · Á Ú Ý Ý È · È Á Ú Ñ Æ  
 · · È Á Ú Æ · · Ý Ö Ñ Á Ú · · Á  
 · Á ÚÆ Á · Ö Ö · Á È · ÆÉ f2009È Ö Ý Ö  
 Ú È · Æ Á Ä È Á Ð · · Ð È Á Ö Ñ · È Á Ä Ý Á  
 Ö Ñ f40È Ö · Á Á · Á Ý Ý " · Æ Ý È Æ Ñ Á · Æ  
 Ö Ñ f20È È Ö Ý · Ö · Ö Ä Ý · · f12È Ö · Ä È  
 · È È · Á Þ Ý Á Ä Á ÚÆ Á Ú Ý " Ö Ñ f20È Ñ Ý  
 · È È · Í Ä Ý È Æ Í È · Ö Á È Ý È Ö È Á Ú È È Æ  
 × Ý È Ö Ö · Á Á Ä Ý " Ä Ý Á Í · Á Ú È Á È ·  
 · È È · Í Ä Ý È Á · Ö Ý · Á Ö · · Ç · È Ä È

فاعلية برنامج مبني على تسلسل الصور في القصص المصورة في تنمية التفكير  
الاستنتاجي للأطفال في مرحلة ما قبل المدرسة في مديرية التعليم الخاص في عمان

أ ن ي ؤ ع É Ä Æ × ÿ É Ý ÿ É Á Ý Á  
" Æ Á Ù Ñ Ä Ä É Á ½ Ä Ä É ½ " Ä ÉÉ  
ÜÆ Á ÖÉ Á Ä É ÄÉ f2007Ä Ä Ý ½ÉÝ  
PÉ Æ ÁÉ ÄÄÄ ÄÉ ÄÉ Ù Ñ ÄÍ  
ÄÉ Ö½ ÑÝ ð Ñ fB2É Ù Ä Ä Ä Ý Ý ÉÉ Ä Ù Ù Ñ  
Ù Ñ ½ Ä ÉÉ Ñ Ý Ù ع É Ä Æ × ÿ É Ý ½ Ä Á  
Ä × Ñ Ä Ñ É BÉ Ä × Ñ Ä Ñ Å É Ä Ù Ý Á  
Ù Ñ PÉ ÜÉ ÄÉ Ä Ù Æ ÄÉ ÄÄÄ Ù Í  
Å Å Å ÿ Å Ñ Ä Ý É ÉÉ Ä Ù  
" É Á Ý Á Ý Ö Å  
É ÄÉÝ ÄÉÝÉ ÌÄ Ä Ä É f2001É Ä Ì Ä ÄÉ ½  
Ä Ñ Ý Ä É ÄÄ Ñ PÉ Ä É ÄÆ »Æ ÄÄ Å  
Æ Ù Ý É ÄÉÝ Ä ½ É Á BÉÖ Å  
Ä É ÄÆ Ä ÄÄÉÝ Ä É Ä  
É ÄÉÝ Ä Ù ½ Ä Ä ÝÝ " Ñ Ý Ä É Ä ÉÖ Å Ä  
Ä Ý Ä Ù ÝÝ É ÄÄ Ñ ÄÄ Å Ù Ä ÄÉ ½  
Ä É Ä Ù É Ä Ù Ñ Ý Ä Ä Ñ ÄÄ Ý  
" ÄÖ Å Ä Ù  
ÄÝ ÄÍ Å ÄÜÆ Ä PÉ ÄÄ ÄÉÄ Ù  
Ù Ä Ä Ñ Å Ù Ñ ÄÉ É Ù Å É Ä É Ý Å  
" Ä Ä Ä É Ä × Ñ Ä Ù Ù ½ Ö ½ ÄÖ  
ÄÉ ½ÉÝ É Ä ÞÝ ÝÆ Ì Ä Ä Ä É Ü Ä  
Ø BÉÄ ÄÉ Ä Ö Ý ÄÄÆ ÄÄ ÄÉÄ  
Ä Ñ Å Ù Ñ ÄÄÄÉ É ½ É Å Ù Ä Ä Ä Ä  
" É Ä Ù Ä ÄÖ

المحور الثاني: الدراسات التي أكدت على موضوع التفكير الاستنتاجي وإمكانية تنميته:

N Y AI A EANI AUAE A AE f2011E U  
E A Y E AU A AA AEAI EE AE A  
U Y U AA Y EY, EAE A E AE PE E A  
E AE AU A EE BEAE A A O AA AE  
PE 1/2 N Y A A a AEY O X A  
EANI AUAE DE a AE E A Y AI EE A " E  
EN AE AN A Y AI EE AE AN Y AI A  
E AU AI BE X AI A AA E AEY AE A  
E AA X YE EY Y A A A Y EY " E AE Y  
AE BE A X NA E A Y A  
" E AE AE Y

Karen Rotello and Evan ) A U X E YE UE U U AE

N A Y A E 1/2 A E (Heit, 2009  
AE A U U OE E UY, X AE A  
U Y AE X AA » N U A " Y AI EAE A  
UAE UA 1/2 Y Y, X Y AU E A OEY E AA A  
N A AE 1/2 AE A A E AU AUYN E 1/2  
U AU A E A " A A E AU  
PE 1/2 O I AA NYN DE U U N  
UAE AU UY AEY A 1/2 AA E O 1/2" N A AY 1/2  
U U AE X AE A AA I I A  
E 1/2 DE 1/2 BEAI AUAE AU AEY A 1/2 a  
NE AE AA Y E OA AE A AE A Y Y  
" 1/2 N 1/2

UAE AE 1/2 OE A OE AE f2008E E AP E 1/2  
E PE E AE X U A UY AI EE AN YA  
A A AE A " AEY A AU AU U AO A

فاعلية برنامج مبني على تسلسل الصور في القصص المصورة في تنمية التفكير  
الاستنتاجي للأطفال في مرحلة ما قبل المدرسة في مديرية التعليم الخاص في عمان

Á ĘÝ Á ÁÚ ÁÛ Ò ÁÖ ÁÂ Ñ  
ÁÄ "Û Á ÄÄ» Á 2008/2007 ÄÄÁ Ú Á  
ÆÝ Ę É Á Ý ÄÄ É Á É Ý Ý Ñ Ý  
ÁÑ ÝÁÍ É ×ÉN Ò ÝÉ ÁÄ Á  
É ÄÉ É ÁØÉ Á ÄÆÝ ÄÉ Á× ÆÝ  
Á Á Ý Ä ÉÉÞÝ Ð Á Á ÄÄ ½"Á Á  
Ý Ò ÞÝ Ò ÄÉ Á Á× Ñ Á  
ÞÉ Á× Ñ Á Ä ÉÉÁÑ Ý ÉÁÛ Æ Ñ Á Ú Á É É Ä  
Û Á É É Ä Ý Ò ÞÝ ÒÝ ÄÉ Á  
É¾ ÄÝ f0.01É É ÞÝ É ÛÆ ×É Æ Ñ Á  
Ö ÄÉ Ò ÄÆÌ Û ÁÍ ÉÉ ÁÑ ÝÁÜÆ Á  
Á× Ñ Á Á Á Ý Ä ÉÉÑ Ý Ð Å" ÁÛ Á  
É Ò Æ Ñ Å»Ä Ä É ÄÉ ÄÉ  
Ä ½Û ÒÝÉ Á ÞÉ Á× Ñ Á Ä ÉÉÁÑ Ý  
f0.01É ÞÝ É É ÄÆ ×ÝÉ Æ Ñ Á»Ä Ä  
ÞÝ ÁÑ ÝÁÜÆ Á É¾ ÄÝ ÞÉ Á× Ñ Á  
" ÁÛ ÁÖ ÄÉ ÞÉ É ÄÉ Á  
ÇÉ É ÖÉ Ę Ä É f2001É ÁÞÉ ½  
Ð ÉÄ É Ý Á É ÄÄ ÑÛ ÞÉ É ÄÉ ÄÄ  
Å ÞÝ ÁÛ ÁÖ ÁÛ Ò Æ240ÉÛ ÄÄ Ý ÉÝ  
ÞÝ Á É Á» ÉÄÄ Ñ ÒÛÉ Ñ Ý É Ò Ý  
É Á ÄÄ É Á× Ñ Á ÁÛ ÉÝ Å ÞÉ Á  
ÉÆ ĘÛ ÄÉ ÄÄÄ ÄÝ ÄÆ ĘÛ Á  
ÁÄ ÁÄ ÁÜÉ ÁÄ Á Ò × Ý"Ä Á  
ÉÝ Ý Ę ÄÄÉ Ò½Û Ý ÝÉ Å Ý É Á Ý É É Á  
ÄÉ ÄÄÄ ÒÝ ÁÛ à Ę Ä×ÝÉ  
É ÄÄÄ ÜÆ Ò ÄÆ Ä ÄÄ Ý½ É Á Ý Á  
"É ÄÄÄ ÌÉ ÄÉÞÝ É ÅÖ

É Á ÁÉ Á (Wilmoth, 1973) ÁÝ Ý ÁÉ ½  
 Û Ñ ÁÐÉ ÁÉ Á Á Á ÁÄ É É Á Á  
 Á Á ÈÒ Á Ñ ÁÄ ÁÄ ÁÄ ÉÝ ÉÉ ÁÙ É Á  
 É ÁÖ ÖÝ×Ù ÁÄ Ý ÝÉ Á Á Ì É Á  
 Û Û Ñ É Á Á × Ý Á ÁÖ×½ Á  
 Á Á Á ÁÍ Ý ÁÉ ÁÙ Ý ÚÉ Á Á  
 " É Á É Á Û Ñ ÁÐÉ ÁÉ Á ÝÉ ÁÄÝ  
 Ö Ý ÁÉ ÁÄ ÁÉÁ ÁÄ ÁÄ É  
 Ö ÁÉ ½ÐÉ Á ÁÉÁØ Û Û Ý Æ É ÁÉ Á  
 " Ñ ÉÁ ÁÄÁ ÁÉÉ ÝÉ ÁÙ

**المحور الثالث: الدراسات التي أكدت على موضوع القصة لأطفال ما قبل المدرسة:**

ÚÉ Á ÐÉ Û × Á f2011É Ì Á ÁÉ Á É  
 Ä É Á ÉÉ ÁÙ Û Ñ ÐÉ ÁÉ ÁÉ Á ÁÄÁ Á  
 ÝÉ Û ÑÝ Û Ñ f2É Û Ý É Á ÁÄ Á  
 Û Ñ f16É É Û Ý Û ÚÝ ÑÝ Ñ Û Ñ½  
 × ÑÝ Û ÚÝ Ä× f6-5É Û ÚÉ ¼ ÝÁÝ Û Ñ f16É Ñ Ý  
 Û Í ÉÉ Û ÚÉ ÁÙÁ ÁÙ Ì Û Û ÉÝ  
 Á Á Á ÉÝ ÉÉ ÁÙ Û Ñ½ÐÉ ÁÉ ÁÉ ÁÄÁ  
 É ÁÄÁ Ñ × É ÁÙ Ý ÁÙ ÉÄ×ÝÉ ÉÝ Ý  
 ÉÄÁ ÁÙ Û Û ð Æ ÝÉ × Ñ× ÁÉ ÁÉ  
 Û ÉÄÁ ÁÚÉ ÁÙ½½ É Á Ý Á ×ÝÉ ÁÄ Ý  
 " ÉÉ ÁÙ Û Ñ½ÐÉ ÁÉ ÁÉ ÁÄÁ  
 Û ÉÉ É É½ Û × f2008É Á Á ÁÉ Á  
 Û Û Ñ½ÐÉ ÁÄ ÉÉ Á × ÉÝÉÁÄ Á Ì  
 Í × Ý ÁÖ Ö É ÁÉ Û ÁÖ Ý ÉÉ Á  
 É ½ Á ÁÉÁ ÁÉ Á Û Ñ Á»Á½ Û ×  
 Ö ÁÙ Ñ½Ù ÑÝ ð Ñ f66É Û Á Á ÁÝ ÉÝ " É Á  
 f6! 5É Û ÚÉ ¼ ÝÁ ÝÉ Û Á ÁÉ Á

فاعلية برنامج مبني على تسلسل الصور في القصص المصورة في تنمية التفكير  
 الاستنتاجي للأطفال في مرحلة ما قبل المدرسة في مديرية التعليم الخاص في عمان

1  
 2  
 3  
 4  
 5  
 6  
 7  
 8  
 9  
 10  
 11  
 12  
 13  
 14  
 15  
 16  
 17  
 18  
 19  
 20  
 21  
 22  
 23  
 24  
 25  
 26  
 27  
 28  
 29  
 30  
 31  
 32  
 33  
 34  
 35  
 36  
 37  
 38  
 39  
 40  
 41  
 42  
 43  
 44  
 45  
 46  
 47  
 48  
 49  
 50  
 51  
 52  
 53  
 54  
 55  
 56  
 57  
 58  
 59  
 60  
 61  
 62  
 63  
 64  
 65  
 66  
 67  
 68  
 69  
 70  
 71  
 72  
 73  
 74  
 75  
 76  
 77  
 78  
 79  
 80  
 81  
 82  
 83  
 84  
 85  
 86  
 87  
 88  
 89  
 90  
 91  
 92  
 93  
 94  
 95  
 96  
 97  
 98  
 99  
 100

**المنهجية والإجراءات:**

**منهجية البحث:**

1  
 2  
 3  
 4  
 5  
 6  
 7  
 8  
 9  
 10  
 11  
 12  
 13  
 14  
 15  
 16  
 17  
 18  
 19  
 20  
 21  
 22  
 23  
 24  
 25  
 26  
 27  
 28  
 29  
 30  
 31  
 32  
 33  
 34  
 35  
 36  
 37  
 38  
 39  
 40  
 41  
 42  
 43  
 44  
 45  
 46  
 47  
 48  
 49  
 50  
 51  
 52  
 53  
 54  
 55  
 56  
 57  
 58  
 59  
 60  
 61  
 62  
 63  
 64  
 65  
 66  
 67  
 68  
 69  
 70  
 71  
 72  
 73  
 74  
 75  
 76  
 77  
 78  
 79  
 80  
 81  
 82  
 83  
 84  
 85  
 86  
 87  
 88  
 89  
 90  
 91  
 92  
 93  
 94  
 95  
 96  
 97  
 98  
 99  
 100

**مجتمع البحث:**

1  
 2  
 3  
 4  
 5  
 6  
 7  
 8  
 9  
 10  
 11  
 12  
 13  
 14  
 15  
 16  
 17  
 18  
 19  
 20  
 21  
 22  
 23  
 24  
 25  
 26  
 27  
 28  
 29  
 30  
 31  
 32  
 33  
 34  
 35  
 36  
 37  
 38  
 39  
 40  
 41  
 42  
 43  
 44  
 45  
 46  
 47  
 48  
 49  
 50  
 51  
 52  
 53  
 54  
 55  
 56  
 57  
 58  
 59  
 60  
 61  
 62  
 63  
 64  
 65  
 66  
 67  
 68  
 69  
 70  
 71  
 72  
 73  
 74  
 75  
 76  
 77  
 78  
 79  
 80  
 81  
 82  
 83  
 84  
 85  
 86  
 87  
 88  
 89  
 90  
 91  
 92  
 93  
 94  
 95  
 96  
 97  
 98  
 99  
 100

**أفراد البحث:**

1  
 2  
 3  
 4  
 5  
 6  
 7  
 8  
 9  
 10  
 11  
 12  
 13  
 14  
 15  
 16  
 17  
 18  
 19  
 20  
 21  
 22  
 23  
 24  
 25  
 26  
 27  
 28  
 29  
 30  
 31  
 32  
 33  
 34  
 35  
 36  
 37  
 38  
 39  
 40  
 41  
 42  
 43  
 44  
 45  
 46  
 47  
 48  
 49  
 50  
 51  
 52  
 53  
 54  
 55  
 56  
 57  
 58  
 59  
 60  
 61  
 62  
 63  
 64  
 65  
 66  
 67  
 68  
 69  
 70  
 71  
 72  
 73  
 74  
 75  
 76  
 77  
 78  
 79  
 80  
 81  
 82  
 83  
 84  
 85  
 86  
 87  
 88  
 89  
 90  
 91  
 92  
 93  
 94  
 95  
 96  
 97  
 98  
 99  
 100

المجموعة	إناث	ذكور	العدد	الصف
E	9	11	20	KG2/A
N	10	8	18	KG2/B

**أسلوب اختيار العينة:**

تتمثل العينة في مجموعتين عشوائيتين، الأولى من الصف KG2/A والثانية من الصف KG2/B. تم اختيار 9 فتيات و11 فتية من الصف KG2/A و10 فتيات و8 فتية من الصف KG2/B.

**تحديد فروض البحث:**

**أجاب البحث على الفرضيات التالية:**

الفرضية الأولى: لا يوجد فرق ذو دلالة إحصائية بين المجموعتين في استخدام أدوات اللعب. تم اختبار الفرضية باستخدام اختبار T مستقل، وكانت النتيجة غير ذات دلالة إحصائية ( $p > 0.05$ ).  
 الفرضية الثانية: لا يوجد فرق ذو دلالة إحصائية بين المجموعتين في استخدام أدوات اللعب. تم اختبار الفرضية باستخدام اختبار T مستقل، وكانت النتيجة ذات دلالة إحصائية ( $p < 0.05$ ).

**أدوات البحث:**

تم استخدام اختبار T مستقل لاختبار الفرضيات. تم استخدام اختبار T مستقل لاختبار الفرضيات. تم استخدام اختبار T مستقل لاختبار الفرضيات. تم استخدام اختبار T مستقل لاختبار الفرضيات.

**أولاً- مقياس التفكير الاستنتاجي لأطفال ما قبل المدرسة:**

تم استخدام مقياس التفكير الاستنتاجي لأطفال ما قبل المدرسة. تم استخدام مقياس التفكير الاستنتاجي لأطفال ما قبل المدرسة.

فاعلية برنامج مبني على تسلسل الصور في القصص المصورة في تنمية التفكير الاستنتاجي للأطفال في مرحلة ما قبل المدرسة في مديرية التعليم الخاص في عمان

تحديد الهدف من المقياس:

" EE AU U N AE ADY OE I AOE A

صياغة بنود المقياس:

EY AU U AA EE BYE AA E A O N AE  
I EE U OE EE AU E OE AE I  
x N A AA A f10E U OY AE  
XY aY OY U E AA A A A I A  
" XY D Y AU Y

وضع تعليمات الاختبار:

U AA A AU YE AA AE EE EE E  
A AA X A N U E AA Y  
"I X U A Y U N

صدق المقياس بصورته الأولية:

I ABYE U U AU Y I AD E U Y  
a a y I Y I AA A U A AE OE Y A X  
A A A A D AE U A D E 1/2 EY  
" Y A

التطبيق الاستطلاعي للمقياس:

U A A 1/2 Y E Y E Y A EY I A A  
NY U N f20E U A Y A A AE U a N A N  
AOE Ax OE  
"E A AE A AU I AEE •  
"I AA Y x E E •  
"I X Y AU E E AA A U •  
" EE AU U N I AA A •



**تصحيح المقياس:**

Ü Ü Á Ä Å Å » Í Á Ü  
 Æ Å Ñ ä Å BYÉ Ü Ñ Ý½ ÜY Ý Ü Ñ Á  
 Ö Á ÁÜY É Ý Ñ Á È Ñ ä Á  
 "È ðÈ Á Åf10ÈÈ

**صدق المقياس:**

Ü Ý BÉÁÖÉ ÁÍ È Á Æ ä È Á×É ÖÈ ä  
 Ü × Ü È Ñ Ü ÅÄ É ÁÉÝf103 .Í 1999 É È" ½  
 .ØÈ

**صدق المحكمين:**

Ý Ý Á ÈY Í ÅÐ È ØÈÜ  
 È Å Í ÁÜ Ü ÅÄ ÅÆ ½Ü Ü ÅÆ ÁÜ  
 ÅÄ ÜY Ü Ö ÝÜ Å½Æ Å Ý BYÉ ÁÍ ÁÜÝ Á  
 ÝÝ ½Ü Ä ÝBÉÁÖÉ ä È Á È Á È Í Á  
 ÜÈ ÜY" ÈÈ ÁÜ Ü Ñ ÅÈ ÁÐÝ Í  
 ÅÈ Á Å B½ ÜY½ÖÈ Ü Ü Ü äÝ ÅÄ ÅÐ  
 "× Á ÈÈ Á ÈY

**الصدق الذاتي:**

È È ÁÄ ÈÈÁ×É " ÖÈ Ý  
 ÈÈ ÅÄ Í ä Í Á» Ñ ½Å Å Ü Ä Á ÅÄ ÈÈ  
 "f403 .Í 2006 É Å"Ä ÁÜ ä È Á  
 ÅÄÖÑÖÈÄÄ Ö Å ÖÁÜÍ Ö » ÖÁ×ÉÖ"Ä É Å  
 Ö Í Ö Á×ÖÑ ÜÖ ÖÁ ÑÖ Á Ö Á Ö Ö Á ÈÈÁ Í Á  
 Í Ö ÅÄÖÜÖ ÜY ÖÑÝ ÜÖf20ÈÜ Ýä Å Á Æ Ü  
 ÜÖ Ö Ì Ö ÁÜÖ Ü½ Ö ÅÖÖÁÜÖÖÜÖÜÖ ÜÖ Ö Ö Ý  
 ÖÈÈÁÜÖ Ö ÜÖÜÖÑ ÈÁÜ ÅÝ Å Ü ×É È È  
 ! 0.43ÈÜÖÖ Ö Á ÖÈÈÁ ÖÄÖÖÁÑÖÈÄÄ Ö Ä ÖYÈ ÉY Ö Á  
 .ØÈ Ý ÁÜYÈ Åf0.76

iiê فاعلية برنامج مبني على تسلسل الصور في القصص المصورة في تنمية التفكير الاستنتاجي للأطفال في مرحلة ما قبل المدرسة في مديرية التعليم الخاص في عمان

معامل الارتباط الدرجة الكلية	رقم الفقرة
** .71	1
** .76	2
** .69	3
** .45	4
** .72	5
** .49	6
** .43	7
** .65	8
** .62	9
** .46	10

"f0.05" ÉÁPÝ É à Æ  
 "f0.01" ÉÁPÝ É à Æ  
 ÁÉÝ Ý Ä ÉÉÄÆÄ Ñ È ÄÄ Ò ÚÆ ÁÉÉ Ý  
 "ÄÄ Á È Ò Ò ÚÏÖÈ Ò ÚÏÖÝ" à Æ  
**ثبات المقياس:**

Ñ È ½ Æ È È Á Ñ Ò ½ ÄÄ È  
 Ò È Ò Ý Ý Ò ÚÝ Ý ÖÝÈ Ò ÄÍ Ä Ý Ò Ý ÄÍ  
 "f288" 1999 È È f11  
 È ÄÆ Æ È Ä ÈÑ × Ä Ú Ä ÄÆ Ò Ò È Ý  
 È Ñ Æ Æ Ö ½ È Ñ Æ Æ È Ä × Ñ (Test-retest)  
 Ò ÑÝ à Ñ f20 È Ò Ý Ä Ä Æ Ò Ý Ò Ò Ú Ý ½  
 È Ò È Ä Ò ÚÆ È Ò ÚÝ È Ñ ÈÄ Ò Ä Ò Ú Ò Ú Ý  
 "f0.85"

È Ä ÆÄ × Ä ÈÑ Ä Ä Ò Ä à ½ ÚÝ  
 Ä È ÄÆ Æ f0.80 È È fCronbach's alpha) ½ È È  
 "Ä Ä È Ä"

**ثانياً - برنامج القصص المصورة:**

ÖY BÝ BÊXÌ Á Ù É Ò ÚÝ É ÉÉ Ú  
 BÝ É ÁÐ É » ½ Ā ÅÄÅ Å Å Á  
 ÖY "EY ÁÍ ÁÖ Å Ò Á Í ÁÆ Á  
 Ý Ò Ò Ý Í FLOE BÝ BÊXÌ Ý Ò É Ò  
 É ÁBÝ " Ò Ñ Á É Ò Ä Á Ò ÉY  
 "Í Á É Ð É Ò Ò Ñ Á Ð É É Ä F5E

**وضع تعليمات البرنامج:**

Á Ò É Á Ý × Å × ÅÄ Á Ò Ý Ä ã Ý  
 É ÁÄ ÁÐ É Í Ý É Á Ò Á Í ÁÆ Á  
 " ÅÝ Ö½ É Á Ò Ñ Á Ä

**صدق البرنامج بصورته الأولية:**

Ú Ý Í Á Ò Ò Á Ò Ò Á Ò Ý É ÁÐ É  
 Ö Å Ý Í Á Á Ò Ò BÉÄ » Ä Ý Ñ Å BÝ É Á Í Á  
 É Á Ò É Ò Ò Å½ Ý Ý É ÁÄ Á  
 "É Á Ò Ä É ½ Ä Ò Á

**متغيرات البحث:**

ÖÆ ½ Ñ É Á Á ÄÉÄ Ò ÄÄ Á  
 ÄÄ Å Ä

**المتغير المستقل:**

**المتغير التابع:**

**المتغير المضبوط:**

Á Á Ò ÚÝ Ý  
 ○ × ○ É Á Ý Á  
 ○ ○ Ñ Á Ý Á

**إجراءات تنفيذ البحث:**

Ä Å Ñ Á Ó Ú Ý É Ò É Å Ä ÄÄ É½ Ö É  
 Á

١١١ فاعلية برنامج مبني على تسلسل الصور في القصص المصورة في تنمية التفكير الاستنتاجي للأطفال في مرحلة ما قبل المدرسة في مديرية التعليم الخاص في عمان

- 1 "Ü Ñ Á É Á Í × Ñ Ü "1
- Ä Ü Ñ É Á É Ñ Ñ Á Ü Ý Á " B É Ü fKG2
- " Ü Ñ Á É Ñ Ý Í Á Ä Ü Ý " Ü Á
- Ä Ü Ñ Á Ü Ü Á É Á Í Á Ü Á É "2
- × Ñ » É Ø É Ü Ñ Á Á É Á × Ñ Ü Á
- Ä É Á B ½ Ü Ü " Ä Á f5LÄ " Ä É ÄÄ Á
- " Í Ü Ý " Ü Ü ½ f5L É ÄÄ Á
- Ü ½ f10L É Ä É Ø É Á É Á × Ñ Ü ÄÄ "3
- Á " ÄÄ Ä ½ Ü É Ü Ü Ü Ü Ü Ü Ü Ü
- É Ý Ü Ü Ü Ü É " Ä É Á Ü Ü Ü Ü Ü Ñ ÄÄ Ý Ä
- " É fBOL " Ü Ü Ü Ü Ä Ä Ä Ä
- É Á " É Ü Ñ Á Á Í Á × Ñ Ä É "4
- Ü Ý " Ü Ý Á " É Á Ü É Ý É Á Ý Á " Á
- " Ñ Á Ý Á
- É Ä Ñ Ñ Á Ý " B É Ä " Á " Á Í Á "5
- Ü Ý ÄÄ Á " Ü " Ü Ü Ü Ü Ü Ü Ü Ü Ü Ü Ü
- " Ä ÄÄ É " "Ä ÄÄ É

الأساليب الإحصائية:

- Á "Ä
- ÄÄ " Ä " Á " ÄÄ " ÄÄ " É " ÄÜ
- Ñ " Ä " ÄÄ " Á " ÜÜ ½ " Ü " É Ý " Ü " Ä " Ä
- " Ý " ÄÄ " ÄÄ " ÄÄ " ÄÄ " ÁÜ " ÄÄ " ÄÄ " ÄÄ " Ý
- Ä " É (Cronbach's alpha) " É " ÄÜ " ÜÜ " ÄÜ " ÜÜ " ÜÜ " ÜÜ
- Ü " ÄÜ " ÜÜ " ÄÄ " ÄÄ " ÄÄ " ÜÜ " ÜÜ " ÜÜ " ÜÜ " ÜÜ " ÜÜ " ÜÜ
- One Sample ) " ÄÄ " ÄÄ " ÄÄ " (One Way ANOVA) " BÉ " Ä
- (Analysis of Covariance)(ANCOVA) " ÜÜ " ÄÜ " Ý "(t-test
- Ü " Ý " ÄÄ " ÜÜ " ÄÄ " É " ÄÄ " ÜÜ " ÜÜ " ÜÜ " ÜÜ " ÜÜ " ÜÜ



١١١ فاعلية برنامج مبني على تسلسل الصور في القصص المصورة في تنمية التفكير الاستنتاجي للأطفال في مرحلة ما قبل المدرسة في مديرية التعليم الخاص في عمان

0.05 1α<sup>٢</sup> ع ÉÀÆ×ÏÉ ÈÏÝÙÉ ½ÏÉ ÁÙ Ù Ý  
 ÈÏÝ Æ Æ Ý ÁÉ à ÁÄ Ñ Ý Á  
 " È ÁÙÏ ع Á  
 Á × Ñ Á Æ Æ È Æ Ù Ý ÁÍ È¾  
 " ÁÉ ÁÍ

مناقشة النتائج المتعلقة بالفرضية الثانية:

لا توجد فروق دالة إحصائياً عند مستوى الدلالة (α = 0.05) في مستوى التفكير الاستنتاجي تعزى للبرنامج القائم على القصص المصورة والجنس والتفاعل بينهما، في المقياس البعدي.

Á Ä Ñ Ý Á Ä Á Ù È Á È Ù ×  
 ÈÈ ÁÙ È Ù Ñ½»Æ È ÁÄ Ñ Ý Æ È ÁÄ Ä Æ Æ  
 Æ Æ È È Ý Á ÈÈ ÁÈ ÁÈ Á  
 .ØÈ Ý Æ½ÏÉ Æ Æ ½È ÈÍ Æ  
 ÁÄ Ñ Ý Æ È ÁÄ Ä Æ ÁÄ Ñ Ý Á Æ½ÏÉ  
 ÁÈ ÁÈ Á ÈÈ ÁÙ È Ù Ñ½»Æ È Á  
 Í Æ Ý ÁÈÈ

العدد	المتوسط المعدل	البعدي		القبلي		الجنس	المجموعة
		الانحراف المعياري	المتوسط الحسابي	الانحراف المعياري	المتوسط الحسابي		
9	9.27	2.224	8.78	1.667	5.44	È È	È
11	9.41	.522	9.55	1.446	7.09	½	
20	9.34	1.542	9.20	1.725	6.35	Ï Á	
7	8.25	1.512	8.57	1.618	7.57	È È	Ñ
11	7.39	1.695	7.45	1.758	6.91	½	
18	7.82	1.676	7.89	1.689	7.17	Ï Á	
16	8.76	1.887	8.69	1.928	6.38	È È	Ï Á
22	8.40	1.626	8.50	1.574	7.00	½	
38	8.58	1.718	8.58	1.735	6.74	Ï Á	

Ä Ä Æ ÁÄ Ñ Ý Á æ Ò à Æ È ÏÉ Á Ù  
 È Á ÈÈ ÁÙ È Ù Ñ½»Æ È ÁÄ Ñ Ý Æ È Á

fĩñ , ē ē ý āē ä ö āâ , āē á  
 āā ñ ý áú , ā×ýē á éú ý , fi ½ē ēí ¤  
 "øē ý fi ē ùyé ¤ā á áú áú ùē áú  
 ā á áú áú , f5ē ùyé  
 āē āē á , ù ¤í ¤ ý āē

حجم الأثر	الدلالة الإحصائية (ح)	قيمة الإحصائي (ف)	متوسط المربعات	درجات الحرية	مجموع المربعات	مصدر التباين
.157	.019	6.129	13.271	1	13.271	ÁÉ Á fÁ Á
.214	.005	8.961	19.403	1	19.403	Ý Á
.016	.465	.548	1.186	1	1.186	Í Á
.027	.343	.927	2.007	1	2.007	Í Áœ Ý Á
			2.165	33	71.454	Ñ Á
				37	109.263	ÙÉ Á Á

Áf5ē ùyé áú ù  
 ú ý , ý āē ð f0.05 1 αē ¿ É Ä Æ ×ýē éý ý !  
 0.005 Ä ¿ éý 8.961 ö , ä ä , é é á  
 " É Á ý á , ×ýē ää » ý  
 ú ý , í āē ð f0.05 1 αē ¿ É Ä Æ ×ýē éý ùé !  
 " 0.465 Ä ¿ éý 0.548 ö , ä ä ð , é á  
 ù ù , āē ð f0.05 1 αē ¿ É Ä Æ ×ýē éý ùé !  
 éý 0.727 ö , ä ä ð , é áú ý , í ¤ ý á  
 " É Á ý á , ×ýē ää » ý , 0.343 Ä ¿  
 ñ ý , ù ¿ É Ä Æ ×ýē éý ý , á áú ù  
 þý , ù , þé á × ñ á , ñ ¤ , é áú ý , áú ñ½ä éé  
 , é á ý á , 1 éé áú , ù ñ½þé , āē á  
 äý , áí , á , éý áú , , é ùé á , ¿  
 , é áæéý , éé áú , ù ñ , āē á  
 ù , ù ñ , áý , é , éñý ¤ ä , áé , á þý  
 " éé á

**مناقشة النتائج:**

$\bar{E} \cdot \bar{U} \quad \bar{A} \cdot \bar{A} \cdot \bar{Y} \cdot \bar{A} \quad \bar{A} \quad \bar{A} \quad \bar{A} \cdot \bar{A} \cdot \bar{U} \cdot \bar{Y}$   
 $\bar{U} \cdot \bar{U} \cdot \bar{E} \cdot \bar{U} \cdot \bar{O} \quad \bar{A} \cdot \bar{A} \cdot \bar{E} \cdot \bar{A} \cdot \bar{A} \quad \bar{A}$   
 $\bar{U} \cdot \bar{U} \cdot \bar{N} \cdot \bar{A} \cdot \bar{E} \quad \bar{A} \cdot \bar{A} \cdot \bar{A} \cdot \bar{Y} \quad \bar{A} \cdot \bar{A} \cdot \bar{E} \cdot \bar{Y} \quad \bar{A}$   
 $\bar{A} \quad \bar{A} \cdot \bar{A} \quad \bar{E} \cdot \bar{Y} \quad \bar{O} \cdot \bar{E} \cdot \bar{U} \quad \bar{A} \quad \bar{A} \cdot \bar{U} \quad \bar{A} \cdot \bar{E} \cdot \bar{E} \cdot \bar{E} \cdot \bar{E} \quad \bar{A}$

**مناقشة نتائج الفرضية الأولى:**

$\bar{P} \cdot \bar{Y} \quad \bar{f}0.051\alpha \quad \bar{E} \cdot \bar{A} \cdot \bar{P} \cdot \bar{Y} \quad \bar{E} \cdot \bar{a} \quad \bar{A} \cdot \bar{E} \cdot \bar{X} \cdot \bar{Y} \cdot \bar{E} \cdot \bar{Y}$   
 $\bar{U} \cdot \bar{U} \quad \bar{E} \cdot \bar{E} \cdot \bar{A} \cdot \bar{U} \quad \bar{E} \cdot \bar{U} \cdot \bar{N} \cdot \bar{P} \cdot \bar{E} \quad \bar{A} \cdot \bar{E} \quad \bar{A}$   
 $\bar{A} \cdot \bar{A} \cdot \bar{A} \cdot \bar{A} \cdot \bar{N} \quad \bar{E} \cdot \bar{A} \cdot \bar{U} \cdot \bar{Y} \quad \bar{A}$   
 $\bar{E} \cdot \bar{A} \cdot \bar{P} \cdot \bar{Y} \quad \bar{E} \cdot \bar{E} \cdot \bar{A} \cdot \bar{E} \quad \bar{E} \cdot \bar{Y} \cdot \bar{Y} \cdot \bar{U} \cdot \bar{E} \quad \bar{A} \cdot \bar{A} \cdot \bar{E} \quad \bar{A}$   
 $\bar{E} \cdot \bar{U} \cdot \bar{N} \cdot \bar{P} \cdot \bar{E} \quad \bar{E} \cdot \bar{A} \cdot \bar{Y} \quad \bar{N} \quad \bar{A} \cdot \bar{Y} \quad \bar{A} \cdot \bar{U} \quad \bar{f}0.051\alpha$   
 $\bar{E} \cdot \bar{Y} \cdot \bar{Y} \cdot \bar{U} \cdot \bar{E} \quad \bar{U} \cdot \bar{E} \cdot \bar{A} \cdot \bar{Y} \quad \bar{A} \cdot \bar{A} \quad \bar{U} \quad \bar{E} \cdot \bar{E} \cdot \bar{A} \cdot \bar{U}$   
 $\bar{E} \cdot \bar{E} \cdot \bar{A} \cdot \bar{U} \quad \bar{E} \cdot \bar{U} \cdot \bar{N} \cdot \bar{P} \cdot \bar{E} \quad \bar{A} \cdot \bar{E} \quad \bar{A} \cdot \bar{P} \cdot \bar{Y} \quad \bar{X} \cdot \bar{Y}$   
 $\bar{Y} \quad \bar{A} \quad \bar{E} \cdot \bar{E} \cdot \bar{A} \quad \bar{E} \cdot \bar{A} \cdot \bar{X} \cdot \bar{N} \cdot \bar{U} \quad \bar{E} \quad \bar{N} \quad \bar{A} \cdot \bar{U} \cdot \bar{Y} \quad \bar{A}$   
 $\bar{E} \quad \bar{A}$   
 $\bar{O} \cdot \bar{E} \cdot \bar{Y} \cdot \bar{a} \quad \bar{A} \cdot \bar{E} \cdot \bar{X} \cdot \bar{Y} \cdot \bar{E} \cdot \bar{O} \quad \bar{U} \cdot \bar{N} \cdot \bar{A} \cdot \bar{U} \quad \bar{O} \cdot \bar{E} \cdot \bar{U} \quad \bar{A} \cdot \bar{E} \quad \bar{Y}$   
 $\bar{E} \quad \bar{A} \cdot \bar{P} \cdot \bar{Y} \quad \bar{U} \cdot \bar{E} \quad \bar{Y} \cdot \bar{E} \quad \bar{A} \quad \bar{E} \quad \bar{A} \cdot \bar{U} \cdot \bar{Y} \quad \bar{U} \cdot \bar{N} \quad \bar{A} \cdot \bar{U} \cdot \bar{Y} \quad \bar{E} \cdot \bar{Y}$   
 $\bar{E} \quad \bar{A} \cdot \bar{E} \quad \bar{E} \cdot \bar{U} \cdot \bar{Y} \cdot \bar{a} \cdot \bar{E} \quad \bar{A} \cdot \bar{O} \cdot \bar{Y} \cdot \bar{E} \cdot \bar{O} \cdot \bar{A} \cdot \bar{I} \quad \bar{U} \quad \bar{E} \quad \bar{A}$   
 $\bar{a} \quad \bar{A} \cdot \bar{E} \cdot \bar{X} \cdot \bar{Y} \cdot \bar{E} \cdot \bar{Y} \cdot \bar{Y} \cdot \bar{U} \cdot \bar{E} \quad \bar{A} \cdot \bar{A} \quad \bar{O} \cdot \bar{E} \cdot \bar{Y} \cdot \bar{A} \cdot \bar{E} \cdot \bar{E} \cdot \bar{A} \quad \bar{A}$

**مناقشة نتائج الفرضية الثانية:**

$\bar{P} \cdot \bar{Y} \quad \bar{f}0.051\alpha \quad \bar{E} \cdot \bar{A} \cdot \bar{P} \cdot \bar{Y} \quad \bar{E} \cdot \bar{a} \quad \bar{A} \cdot \bar{E} \cdot \bar{X} \cdot \bar{Y} \cdot \bar{E} \cdot \bar{Y}$   
 $\bar{U} \quad \bar{A} \cdot \bar{A} \quad \bar{A} \cdot \bar{A} \cdot \bar{Y} \quad \bar{A} \cdot \bar{A} \quad \bar{U} \quad \bar{A} \quad \bar{E} \cdot \bar{A} \quad \bar{A} \cdot \bar{E} \quad \bar{A}$   
 $\bar{B} \cdot \bar{E} \quad \bar{A} \cdot \bar{A}$   
 $\bar{f}0.051\alpha \quad \bar{E} \cdot \bar{E} \cdot \bar{A} \cdot \bar{E} \cdot \bar{X} \cdot \bar{Y} \cdot \bar{E} \cdot \bar{Y} \cdot \bar{Y} \quad \bar{A} \cdot \bar{A} \cdot \bar{E} \quad \bar{O} \cdot \bar{Y} \cdot \bar{E} \cdot \bar{Y}$   
 $\bar{E} \cdot \bar{Y} \quad \bar{8.961} \quad \bar{O} \quad \bar{A} \quad \bar{A} \quad \bar{E} \cdot \bar{A} \cdot \bar{U} \quad \bar{Y} \quad \bar{Y} \quad \bar{A} \cdot \bar{E} \quad \bar{A} \cdot \bar{P} \cdot \bar{A} \cdot \bar{A}$   
 $\bar{E} \cdot \bar{A} \quad \bar{A} \quad \bar{E} \quad \bar{A} \cdot \bar{Y} \quad \bar{A} \quad \bar{X} \cdot \bar{Y} \quad \bar{A} \cdot \bar{A} \quad \bar{Y} \quad \bar{0.005} \quad \bar{A}$   
 $\bar{Y} \cdot \bar{Y} \cdot \bar{A} \cdot \bar{E} \quad \bar{O} \cdot \bar{E} \cdot \bar{Y} \quad \bar{f}2009 \quad \bar{O} \quad \bar{Y} \quad \bar{A} \cdot \bar{E} \cdot \bar{Y} \quad \bar{f}2010 \quad \bar{Y} \cdot \bar{Y} \cdot \bar{A}$   
 $\bar{U} \quad \bar{Y} \quad \bar{f}2001 \quad \bar{A} \cdot \bar{A} \quad \bar{A} \cdot \bar{E} \cdot \bar{Y} \quad \bar{f}2001 \quad \bar{A} \quad \bar{A} \cdot \bar{E} \cdot \bar{Y} \quad \bar{f}2007 \quad \bar{A} \quad \bar{A}$



.Ä .Ä. Ý äE äÁ EEÁ E ÁÄÉ.Í ½ . ÄÉÉ  
 .Í .Á .ËÝ.ÐÉ Á EÑÝ. ÄÝ äÁÍ .Á Ý ÝÉ Á  
 .Û .Û .ØÉÉ ÖÝ " ÄÉ .ÁÞÝ çä .ÄÝ äÁ  
 .Ü ä ÝÜ .Ää äÞÝ äÝ.Ä .ÄÐÉ É Ü .ÄÞÉÝ. ÑÄÄ ¿  
 . " É .ÄÐÉ » ½  
 . .ÄÐÉ .×EÑÜ .ØÉÝ.ÄÝ .ÁÍ .ÄÐÉ .EÑÜ .  
 . .ÄÄÄÉ ½ .Ä .ÑÝÜ .Û .ÐÉ .ÁÝ .ÄÝ .ÄÝ .Á  
 .Ä .Û .ÄÉÉ .ÄÝ .Û .Û .É .EäÄÜ Ñ.Ä . .ä .ÄäÝ  
 . .Ä .Ë .Ä ÖÝ Ý .Ë .ä .ÄÄÉ .ÄÐÉ .ä .Ü .ä .ä .Ä  
 .É .Í .É .Ë .ä .×Ý .ÄÜ .äÝ .ÄÉ .ØÉÜ " .ÄÄÉ .ÄÄÉ .Ý  
 .É . .ÄÉ .ÄÄÉ . .Í .Eä .Ä .ÄÉ .Ä .Ü Ñ.Ä  
 . .ÄÝ .ÁÍ .ÄÐÉ » ½ Û Ñ.ÄÑ ÝÜ .ÞÉÜ .ÄÄÖ  
 . "ÉÉ.Ë.Ä .Üä .Ë.ÄÄÉ .ÄÑÉ .ÜÉ .ä .ÐÉ .ä .ÖÝÉÜ ½  
 .ÜÉÉ.ÞÉÜ .Û . .ÄÜ .Û .Ä .ÄÜ .Ä.Ë ½ Ñ.Ä  
 .ÖÝÉ .Ä .Ë .ÄÉÉ .ÄÜ .ÉÝ.ÉÝ .Ä .ÄÄÉ .ÄÄÉ .Ä  
 .» ½ÜÉ ½ÜÝÝÜÉ .ÝÜ .ÉÜ .É .ÄÜ .Ë . .ÖÑ.Ä  
 .Ää ä .Ä ÝÉ.Ä.ÖÝ ÝÜ .Ë .ÝÝÝ.Í . .ÐÉ.Ä  
 . " É çä.ÄÉ ä.Ä .É .Ë .ÄÍ .Ä .  
 .Ä .ÄÜ . .ÄÄÝ ä.ÄÍ .ÄÜ½ ¿ .É.Ä .Þä .  
 . . . .Ö.Ä .Ý .Ä ½ .Ä ¿ .É.Ä .É ä.Ä  
 .ÝÉ .ÄÜ .Ý.ÄÉ .½Ü .Ý .ØÉÝ.Ü.Ñ.ÄÉ .ÄÉ .ÁÞÝ ä.Ä  
 . .Ë.É .Ý .Éä .ÄÉ .Ä .Ä .ÝÜ.Ñ .ä .Ä  
 .ÄÝ .É .Ý½ Ý .Û .ä .ÄÜ .Ý.ÄÉ ½É .Ü.Ñ.Ä  
 .É.Ä ä .Ä .Ü.Ñ.ÄÄ .ÄÜ .½Ü.Ñ.ÄÜ .Í .ä .Ý .ä .×  
 . .ÄÐÉ . .Ä .É .ÄÄÉ Ý.Í .Ä .Ë .Ý .ä .É .Ë .Ä  
 . .EÑÜ .Û .ØÉ.ÄÉ Ö½ .Ñ . .ÉÝ .Û .ÄÝ .Ä  
 .Û .ÖÝ .ÄÜ .ÄÉ " .Ë.ÄÍ .Ë.ØÉ .Ö .Ë.Ü ¿ÐÉ  
 . ½ÝÉ.Ä .Ä .É .ÄÑ .ÄÜ .ÄÉ .ÉÉ.Ä .É.ÄÍ .ä .Ü½



**التوصيات:**

**يوصي البحث الحالي بالآتي:**

1- إجراء بحوث مماثلة في مدارس أخرى من أجل التعرف على واقعها التعليمي والبحثي.

2- إجراء بحوث مماثلة في مدارس أخرى من أجل التعرف على واقعها التعليمي والبحثي.

3- إجراء بحوث مماثلة في مدارس أخرى من أجل التعرف على واقعها التعليمي والبحثي.

4- إجراء بحوث مماثلة في مدارس أخرى من أجل التعرف على واقعها التعليمي والبحثي.

5- إجراء بحوث مماثلة في مدارس أخرى من أجل التعرف على واقعها التعليمي والبحثي.

6- إجراء بحوث مماثلة في مدارس أخرى من أجل التعرف على واقعها التعليمي والبحثي.

7- إجراء بحوث مماثلة في مدارس أخرى من أجل التعرف على واقعها التعليمي والبحثي.

8- إجراء بحوث مماثلة في مدارس أخرى من أجل التعرف على واقعها التعليمي والبحثي.

9- إجراء بحوث مماثلة في مدارس أخرى من أجل التعرف على واقعها التعليمي والبحثي.

10- إجراء بحوث مماثلة في مدارس أخرى من أجل التعرف على واقعها التعليمي والبحثي.









١١١ فاعلية برنامج مبني على تسلسل الصور في القصص المصورة في تنمية التفكير الاستنتاجي للأطفال في مرحلة ما قبل المدرسة في مديرية التعليم الخاص في عمان

- 
- ١٩٩٧ "الأنشطة في رياض الأطفال" ١٩٩٧  
١٩٨٩ "مدخل إلى علم النفس" ١٩٨٩  
٢٠١٢ "القصة في مجلات الأطفال ودورها في تنشئة الأطفال اجتماعياً" ٢٠١٢  
١٩٨٥ "مقدمة في أدب الأطفال" ١٩٨٥  
١٩٩٥ "مقدمة في ثقافة وأدب الأطفال" ١٩٩٥  
١٩٨٩ "تعليم التفكير" ١٩٨٩  
٢٠٠٦ "أسس التفكير المنطقي" ٢٠٠٦  
١٩٧١ "التدريس، أهدافه، أسسه، أساليبه" ١٩٧١  
١٩٩٨ "أدب الأطفال العربي (دراسة معاصرة في التأصيل والتحليل)" ١٩٩٨  
١٩٩٩ "التفكير الاستنتاجي في ميدان التربية والتعليم" ١٩٩٩  
١٩٦٨ "وسائل التعليم والإعلام" ١٩٦٨  
١٩٩٢ "قراءات للأطفال" ١٩٩٢  
١٩٩٩/١١/٢٩  
٢٠٠٨ "تدريس مهارة التفكير (مع مئات الأمثلة التطبيقية)" ٢٠٠٨  
١٩٦٨ "وسائل التعليم والإعلام" ١٩٦٨  
١٩٩٢ "قراءات للأطفال" ١٩٩٢











